НОВИ САД
четвртак
19 јануар 1939
Година V
Бр. 16 (1.095)

ДАН

Главни уредник: ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ

Независни информативни дневник
Излази свакодневно осим понедељника
Примерак 1 дин.
Месечна претплата 20 д. за земљу 50 за иностранство
Огласи по тарифи

Редакција и администрација: Краља Александра, 7. — Телефони: 21-06. — 21 05 Чековни рачун код Поштанске штедионице у Београду број 58.460. — Поштански фах 178. — Рукописи се не враћају

ГРОФ ЋАНО НА БЕЉУ

Г. гроф Галеацо Ћано

Рим, 18 јануара. (А.А.) Авас јавља: Министар иностраних послова гроф Ћано отпутовао је у ноћи за Југославију.

ПРАТЊА Г. ЋАНА

Рим, 18 јануара. — У пратњи грофа Ћана, који је нешто после поноћи кренуо за Југославију, налази се и југословенски министар при Квириналу г. Бошко Христић, поред шест личности из италијанског Министарства иностраних послова и 13 италијанских новинара.

Сутра ће гроф Ћано на Бељу, куда директно одлази, узети учешћа у лову на веелику дављач који, у његову част, приређује претседник југословенскее владе и Министар иностраних поослова г. др. Милан Стојадиновић.

Целокупнна италијанска штампа посвећује веллику пажњу посети грофа Ћана и њееговом састанку са г. др. Стојадиноввићем истичући да она значи ново проодубљавање срдачних односа две сусуседне земље.

НЕМАЧКИ И МАЂАРСКИ КРУГОВИ ЗАДОВОЉНИ РЕЗУЛТАТИМА ПРЕГОВОРА У БЕРЛИНУ

Берлин, 18 јануара. (А. А.) — ДНБ јавља:

Мађарски министар иностраних послова гроф Чаки, са члановима своје пратње, напустиће Берлин, како је то већ раније утврђено ,данас у подне.

У немачким и мађарским круговима изражава се задовољство на резултатима преговора који су дали прилику да се још једном у врло срдачној атмосфери претресу сва питања која интересују две земље.

НОВИ ПРЕЕТСЕДНИК КОМИСИЈЕ ЗА ЛИКВИДДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ У НОВОМ САДУ

Београд, , 18 јануара. — Указом Краљевскихх Намесника, на предлог г. Министраа пољопривреде, досадашњи претседник комисије за ликвидацију аграрне реформе у Новом Саду г. Драго Еiберхард премештен је за комасационог повереника у Осек. На место г. Еiберхарда за новог в. д. претседникаа комисије за ликвидацију аграрнее реформе постављен је г. Жарко ММатић, пристав Пољопривредног одељења Банске управе.

РОЂЕНДАН Њ. КР. ВИС. КРАЉЕВИЋА ТОМИСЛАВА

Последњи снимак Њ. Кр. Вис. Краљевића Томислава

Њ. Кр. Вис. Краљевић Томислав пуњује данас десет година. 11 рођендан Њ. Кр. Вис. Краљевића Томислава прославиће се у Двору, на Дедињу, у кругу Краљевске породице.

На поновном суђењу ослобођена гостионичарка оптужена због подвођења

Петар Шкорлак, свирач, Ема Њири, домаћица и Јелисавета Пелве, гостионичарка, одговарале су пред судијом појединцем новосадског Окружног суда због подвођења. Суд је Шкорлака осудио на 15, а Пелве на 10 дана затвора. Другостепени суд је ову пресуду поништио.

На данашњем поновном претресу суд је ослободио све оптужене, јер нема доказа да су починили ово дело.

Кина се спрема за нови ратни метод

у коме назире своју сигурну победу

Многобројне кинеске снаге упућиваће се брзим темпом кроз целу земљу, а Јапанци неће имати довољно војника да им се одупру

Вашингтон, 18 јануара. (А. А.) Рајтер јавља:

Професор г. Шанг, члан кинеског народног политичког савета, који је недавно стигао преко Лондона из Чунгкингга, дао је синоћ изјаву дописнику Рајтера, у којој је рекао да ће Кина,, и без помоћи са стране, на крају бити победник.

Г. Шанг је, између осталог, рекао: „Јапанско-кинески рат је засада у другој фази. Прва дефанзивна фаза завршена је падом Ханкеуа, а друга почиње тек сада, и она означава припрему за контраофанзиву кроз целу Кину. Кина има сада око 240 дивизија, од по 10.000 људи. Отсада ће се водити нова врста рата, која ће се састојати у томе што неће бити одлучних битака на једном месту него ће се многобројне кинеске снаге упућивати брзим темпом кроз целу земљу и биће све у додиру једна са другом путемм радиа, тако да ће на тај начин мир јапанској војсци бити онемогућен.

Ја верујем да Јапанци немају довољно војника за ову врсту наше борбе. У одбрани Шангаја кинески су губици били према јапанским као три према један. У бици на Сушафу пропорција је тада пала на два према један, а у бици око Ханкеуа губици су се изједначили. Сада је кинеска војска добила потребан тренинг.

Али, рекао је професор г. Шанг, наша намера није само да одагнамо Јапанце, него да изградимо нову Кину“.

У сталном напредовању националистичке трупе избацују дневно 30.000 топовских зрна на републиканске положаје

Лерида, 18 јануара. (А. А.) — Рајтер јавља:

У провинцијама Лериде, Тарагоне и Барселоне воде се незапамћено оштре борбе. Националне трупе на линији од 40 километара стално напредују. Национални топови тешког калибра избацују дневно 30.000 зрна на републиканске положаје. Ова страховита паљба уноси велику пометњу у републиканским редовима. Национални авијатичари који су прекјуче бомбардовали републикански фронт саопштили су дописнику Рајтер-а да су бомбардовали око 40 републиканских кола и засули републиканске друмове јаком ватром.

Републиканске трупе враћају се натраг преко Сиера Рубио. Националне трупе на јужном криљу моментано се одмарају, док средњи и северни одреди надиру ка северу. Дивизије које напредују друмом према Сео Дурхел ваузеле су Пикс, који доминира Понсом. Снаге, које оперишу у центру, потпуно су затворили рукавац између градова Аметил, Валкогона, Моторес, Албио, Сегура, Монтилио де Сервера, Виља Грасета, Рубинак, Лудиас, Санатожи и Виљанова.

Тврди се да је заробљен велики број непријатељских војника.

Наша школска политика у Војводини после Уједињења

С уједињењем 1918 године настаје и у школској политици ових крајева значајна промена. Мађарска школска политика почивала је на вековним традицијама, којих се мађарске школске власти нису могле ослободити ни онда кад је напредно време већ давно прошло преко оних начела, на којима су оне почивале.

Држећи се грчевито оних принципа, чији су темељи постављени пре неколико векова, још у доба реформације и католичке реакције, државне власти мађарске чак ни на крају деветнаестог па ни на почетку двадесетог века нису пристајале на то, да поједине народне мањине које су живеле у тадашњој Угарској добију своје народне школе. Ни Срби, ни Словаци, ни Румуни, ни Немци, ни Малоруси, ни друге народне мањине, нису могле имати својих школа као народи. Ако је дакле и било школа с наставним језиком српско-хрватским, словачким, румунским или немачким ,то нису биле народне школе Срба, Буњеваца, Словака, Румуна или Немаца као немађарских народа, него су то биле искључиво и само вероисповедне школе у којима се могло предавати и на мађарским језицима. То дакле нису била права појединих народа него појединих вероисповести: поједине вероисповести имале су права имати својих школа, а народи нису!

На тако застарелим средњовековним начелима почивала је у негдашњој Угарској мађарска школска политика још и у оно доба које се од средњег века било поприлично одмакло и када је већ у целој Европи народна свест била потисла верску у позадину и кад је национални принцип у читавој Европи ојачао већ толико, да се ни на који начин није могао задовољити оним мрвицама које су му пружали неки палијативи у виду „народно-црквених аутономија", којима су на пример нас Србе обмањивали више од два пуна столећа.

С променом државног режима 1918 године срушили се и ти средњовековни принципи на којима је почивала мађарска школска политика у овим крајевима. Наш се народ вековима борио за своју народну индивидуалност. Он се вековима борио да се у једној туђој средини одржи као народ и та је борба у њему створила потпуно демократска и слободоумна расположења према народним тежњама других народа. Није се дакле догодило случајно, што је она иста Народна скупштина, која је 25 новембра 1918 године изрекла оцепљење Баната, Бачке и Барање од негдашње Угарске, донела и важну начелну одлуку о своме демократском ставу према другим народима или — како се данас говори — према народним мањинама којима је судбина досудила да се нађу у границама наше државе.

Несрпским и несловенским народима — тако гласи значајна одлука наше Народне скупштине — који остају у нашим границама, обезбеђује се свако право којим желе да као мањина очувају и развију своје народно биће.

Овакво демократско схватање о потреби обезбеђења народних индивидуалности свих народа без разлике, то је онај велики и драгоцени политички капитал с којим је наш народ из ових крајева ушао у нашу државну заједницу. Народ који је за своју народну индивидуалност толико страдавао и у прошлости принео толике жртве, доказао је том својом одлуком најочигледније, колико уме поштовати и у других народа оне исте тежње за очувањем народности које су и њега одушевљавале у његовој вековној борби у прошлости.

Та је одлука Народне скупштине од 25 новембра 1918 године значила потпун слом онога система на коме је почивала дотадашња школска политика мађарског режима у овим крајевима и по коме су само вероисповести имале право на своје вероисповедне школе, те је у духу демократије заведен нов режим, по коме право на своје школе немају као дотада вероисповести на основу неког историског права свог, него сваком народу као народу припада право да има своје школе у којима ће му се деца васпитавати и образовати на матерњем језику.

На основу таквог принципа код нас су набрзо после уједињења укинуте све вероисповедне школе које смо примили од мађарског режима. Укинуте су све и православне и католичке и реформаторске и евангеличке и јеврејске школе, те место да се диференцују по верским, почеле се диференцовати по народносним принципима: на школе са српско-хрватским, словачким, русинским, мађарским, немачким, румунским наставним језиком. И тај принцип спроведен је како код основних тако и код средњих и учитељских школа. Над верским принципом уздигнут је принцип народности и тиме је школској политици у овим крајевима дат савременији и модернији правац, али тако да су права сваке вероисповести на верско васпитање школске омладине остала у потпуности очувана.

Ова реформа коју је наш државни режим завео у школској политици ових крајева свакако је таква културна тековина којом се у свако доба и у свима приликама пред објективним форумима може документовати колико је наш режим слободоумни и савременији и широкогрудији од дотадашњег мађарског режима.

Међутим није то све! Поред вероисповедних школа и негдашња Угарска имала је и своје државне школе. Али каква је велика начелна разлика између негдашњих државних школа мађарских и државних школа наших!

Кад смо ми једном стали на то становиште да сваком народу, који живи у нашој државној заједници, треба пружити прилике да своју децу може образовати на свом матерњем језику, пред нама су стојала отворена два пута којим смо могли поћи. Или смо могли дозволити сваком појединoм народу да може сам из својих средстава издржавати школе на свом матерњем језику или пак одредити да се школе с наставним језиком народних мањина издржавају онако исто како се издржавају и школе с наставним језиком државним.

Први је принцип био неизведив. Јер који би то фактор требао да буде, који би требао да издржава словачке, русинске, мађарске, немачке и румунске школе и да при томе пружи све материјалне и моралне гаранције које од издржаваоца школа тражи наше школско законодавство? Стварање таквих фактора, можда у виду неких мањинских школских организација којима би се можда и загарантовало право да ради издржавања својих мањинских школа убирају од својих сународника неке посебне школске прирезе, био би и тежак и далек пут, пун многих неизвесности које се све не могу ни предвидети. А осим тога тај пут не би био ни демократски. Јер док би се школе с државним наставним језиком издржавале о државном или општинском и бановинском трошку, мањинске би се школе морале издржавати на терет неких посебних школских прореза које би плаћале само народне мањине. Јасно је дакле да би оне морале бити оптерећене новом врстом прореза које би припадници народних мањина морали плаћати само зато што нису Срби или Хрвати; а међутим из државног, општинског, бановинског буџета у који улазе порезе не само Срба и Хрвата него и народних мањина, издржавале би се искључиво школе са српско-хрватским наставним језиком.

Баш због тога што би такав поступак при обезбеђењу мањинских школа био неправичан и недемократски, а к томе не би обезбедио ни правилно функционисање мањинских школа — код нас се одустало од мађарског принципа у школској политици, по коме је у државним школама наставни језик могао бити искључиво државни, него је усвојен много правичнији и демократскији принцип, по коме се у државним школама може предавати не само на државном него уједно на свима мањинским језицима. Начелно су тиме сви мањински језици у школској политици изједначени с државним језиком.

У нашој је школској политици без икакве борбе на један најједноставнији начин остварено оно за што се наш народ под мађарским режимом борио узалудно од онога доба, кад је између Аустрије и Угарске остварен дуализам па све до слома двојне монархије који је наступио после светског рата. Оно чему се под мађарском управом нисмо ни у сну могли надати, оно за што смо се ми борили тако упорно, али у исти мах тако узалудно и без икаква изгледа на успех, то су наше мањине постигле без икакве борбе, добиле су као нешто сасвим природно, као нешто што се само по себи разуме.

Наша је школска политика према свима, па дакле и према свима несловенским мањинама у првом реду демократска. Она доказује да наш режим стоји на становишту, да не само сваком појединцу, него и свима народима припада подједнако право на школовање, и то на школовање на свом матерњем језику. Доказује да наша држава сматра својом сопственом дужношћу да свима својим народима, па дакле и мањинама својим, она сама из својих средстава обезбеди школовање на матерњем језику, и да није вољна од својих народних мањина тражити за издржавање њихових школа неке посебне намете, као што је то било за време мађарског режима. Она доказује најзад како наша школска политика нема никаквих задњих мисли какве је имала предратна школска политика мађарског режима, којој су немађарски народи с правом могли пребацивати да стоји у служби мађаризације.

У том погледу наш народ и наша држава иду добрим путем. Оно што нам је изгледало природно кад смо тражили за себе, изгледа нам природно и онда када треба да пружимо и другима. Међутим то је ствар коју и наше мањине треба да схвате правилно. Често људи и не умеју правилно оценити ствари, које су добили лако, без напора, без борбе, које су им пале у део као неки дар с неба. Међутим став наше школске политике према народним мањинама у сваком случају остаје непромењен баш због тога што резултира из борбе нашег народа за право школовања деце на матерњем језику. Та нас је борба навикла да поштујемо идеале не само у себи него и у другима.

Упоређење наше школске политике и политике предратног мађарског режима, који је познавао само државне школе с државним наставним језиком, а који је немађарске језике трпео само у вероисповедним школама, доказује јасно да је наша политика пошла модернијим, савременијим правцем, правцем широког либерализма који је свакако много допринео да се међу разним народима у овим крајевима створи данашња хармонија која их везује све у једну социјалну и културну и политичку целину. А заједнички нам интереси заповедају да ту хармонију очувамо непомућеном.

др. Милан Петровић

Вариете Слобода Нови Сад

Свакодневно велики фамилијарни вариетски програм. Улаз слободан. Почетак у 22 час. Обавезна конзумација. Цене умерене.

Унапређења, премештаји и пензионисања бановинских службеника

Одлуком Бана г. Светислава Рајића унапређен је за бановинског надзорника путева VIII положајне групе код Техничког одељка при Начелству Среза врачарског Боривоје Ранковић, бановински надзорник путева IX положајне групе.

Одлуком Бана г. Светислава Рајића премештени су др. Јованка Миленковић, бановински лекар приправник Удружене здравствене општине у Дудовици, у Удружену здравствену општину у Крагујевцу; Радојка С. Јефтић, бановинска занатска учитељица Женске занатске школе у Смедереву, у Женску занатску школу у Селевцу; Марија Јанчић рођ Моравац, бановинска занатска учитељица Женске занатске школе у Селевцу, у Женску занатску школу у Смедереву; Владимир Голубовић, управни концептуални чиновник Среског начелства у Панчеву, у начелство Среза врачарског.

Одлуком Бана г. Светислава Рајића пензионисана је Даница Сингер-Коларов, бановински рачунски контролор код Финансиског одељења Банске управе.

Привредни кругови о комерцијализацији градских привредних предузећа

Централна управа градских привреднихх предузећа, независна и слободна од сваког утицаја, биће први корак ка њиховој комерцијализацији

Службеници привредних предузећа треба да су стручњаци, ван утицаја дневне политике

Пре извесног времена, као што је познато, дошла је са меродавне стране иницијатива за комерцијализацију предузећа града Новог Сада. Град је упутио циркуларно писмо разним и привредним удружењима и установама, које су дале своје мишљење у вези са овим питањем. Из одговора се види да су се удружења и установе, скоро без разлике, изјасниле за комерцијализацију. Разлике у њиховом мишљењу постоје једино у начину извођења комерцијализације.

У неким привредним круговима сматрају да у погледу комерцијализација на првом месту долазе у обзир Градска плинара и Градско аутобуско предузеће. То, уосталом, предвиђа и Закон о градским општинама. Затим се предлаже комерцијализација оснивањем нових предузећа: водовода и канализације, износа смећа и фекалија, рекламирања (плакатирања), градског расадника и баштованства.

Исти привредни кругови предлажу, у циљу што једноставнијег и ефикаснијег вођења градских привредних предузећа, стварање једне централне управе градских привредних предузећа, која би била строго независна и самостална, тако да би била слободна од утицаја политичког вођства, па чак ни Градско поглаварство не би имало утицаја на њен рад.

Под ову централну организацију дошла би поједина градска предузећа, као самосталне привредне јединице, са својим пословођом и техничким особљем, док би се администрација водила централно код управе градских привредних предузећа.

Према овом плану, управа градских привредних предузећа морала би безусловно имати свој управни и надзорни одбор, који би управљао централним вођењем администрације. На челу управног одбора био би претседник општине, а чланови би били виђени новосадски привредници.

У неким страним државама, где је комерцијализација градских предузећа организована у форми акционарског друштва, у коме мајоритет акција држи сама општина.

Потребно би било строго одвојити службенике привредних предузећа од утицаја градске политике; ови чиновници треба да буду стручњаци, којима би сталност била загарантована.

Према мишљењу привредних кругова, комерцијализација је једино правилно решење организације не само градских, него и државних и самоуправних привредних предузећа. Где је комерцијализација била спроведена и правилно вођена, предузећа су брзо постала пентабилна и у пуној мери су одговорила постављеним захтевевима.

Принцип комерцијализације победио је надад бирократизмом. Општи интерес зазахтева да се омогући не сметани рад градских предузећа, да би се на тај начин постигла еластичност и експедитивност, без којих ни једно савремено привредно предузеће не можеже да просперира. Новосађани са највећом симпатијом прате напоре градске управе у вези са комерцијализазацијом градских привредних предузећа.

Учесници велике међународне аутомобилске утакмице пролазе у четвртак пре подне кроз Нови Сад

Њихов долазак у Нови Сад предвиђа се између 10 и 11 часова пре подне

Јуче је отпочела велика међународна аутомобилска трка „Раље — Монтекарло". Трка има око 40 учесника, већином из Француске, Енглеске и Италије. Наших такмичара нема. Учесници су стартовали у Солуну и вечерас се очекује њихов долазак у Београду.

Такмичари ће да преноће у Београду и сутра, 19 о. м., полазе из Београда. Према прописима трке, сваког минута, по унапред одређеном реду, такмичари полазе према Новом Саду. Први такмичари, који су нешто после 9 часова кренули из Београда, пројуриће кроз Нови Сад око 10 часова. Последњи такмичари ће проћи кроз Нови Сад око 11 часова.

Само се по себи разуме да ће, у време када учесници међународне аутомобилске трке буду пролазили кроз Нови и Сад, на новом интернационалном и путу саобраћај бити у некој мери ограничен. Полициске власти предузезеле су мере да осигурају несметани пролазак такмичара кроз Нови Сад.

Из Новог Сада такмичари продужују пут према Будимпешти, а одавде за Беч, Минхен, Берлин, Улм, Штрасбург, Дижон, Лион и Гренобл.

ДВЕ НОВЕ КУЋЕ

са добром рентом уз повољну цену на продају. 1 кућа (Стражиловска ул. на спрат, друга приземна, Београдска улица. — ИНФОРМАЦИЈЕ даје једино овлашћена канцеларија некретнина МИЛАНА БОШЊАКОВИЋА Нови Сад, Кр. Петра I, 19.

Употреба народне снаге за грађење и одржавање бановинских и општинских путева у 1939 години

Бан г. Светислав Рајић донео је одлуку да се у 1939 години употреби народна снага за грађење и одржавање недржавних путева на територији Дунавске бановине. Употреба народне снаге, односно плаћање одговарајућих јединица, одређује се код бановинских путева три јединице, а код општинских и градских још више за три јединице. Колико јединица ће се употребити — једна, две или три — решиће општинска управа односно градско поглаварство. Висина просечне наднице обичног радника за замену личног рада одређује се за 1939 годину на 15 динара. Државни, бановински, општински, градски чиновници и сва лица која плаћају лични рад у новцу имаће да откупе своје обавезе до 1 октобра ове године.

Пријеми код Бана г. Рајића

Бан г. Светислав Рајић примио је јуче после подне у свом кабинету народне посланике гг. Марка Јурића, Саву Петрова и Душана Поповића.

Данас пре подне г. Ван је примио, поред осталих, градског главног бележника г. Тиму Рајића, из Петровграда.

—о—

Буџет Новосадске општине у одборима Градског већа

Данас после подне одржаће се седница Финансиског, Економског и Правног одбора Градског већа под претседништвом претседника општине г. Косте Миросављевића. На овој седници претресаће се буџет Новосадске општине за 1939-40 годину.

Сакупљајте празне ИДОЛ кутије јер можете за 6 празних кутија добити једну флашу колонске воде „ОПАЛ" код Вашег трговца.

ИДОЛ КРЕМ добива се свуда

Суботичка полиција предузела мере против скупоће у ресторанима

Суботица, 18 јануара. — У последње време пристижу тужбе због скупоће која влада у појединим суботичким ресторанима. У једној ресторацији су, на пример, зарачунали 5 динара за једну јабуку. Поводом ових притужби, суботичка полиција је одлучила да предузме енергичне мере. У том циљу полиција је позвала грађанство да јој доставе све своје жалбе, како би се покренуо поступак против оних који неоправдано дижу цене. *(Дан).*

—о—

БОЛЕСНИКА

има свуда. Зато је свакако потребно пазити на уредну пробаву. Лекари препоручују Дармол одраслима и деци. Нити код дуже употребе не долази до навике. Узимајте код затвора добро средство за отварање Дармол. Добива се у свим апотекама. Рег. 25.801/37.

НАРЕЂЕЊЕ СУБОТИЧКЕ ПОЛИЦИЈЕ

На своју робу у излозима суботичких трговина биће истакнуте цене

Суботица, 18 јануара. — Градска полиција у Суботици издала је наредбу по којој сви трговци који имају излоге и сви пиљари на пијацама морају на изложеној роби да истакну цене своје робе.

Полиција ће о овоме строго водити рачуна, те ће најстрожије казнити свакога ко се буде огрешио о ову наредбу. Трговцима је остављен рок од три дана да удовоље овом наређењу. (Дан).

Смрт Николе Ђурчина

Панчево 18 јануара. — После дуге и тешке болести, преминуо је јуче у 70 години свога живота, а данас је сахрањен, на овдашњем српском православном гробљу, један од најугледнијих панчевачких трговаца и привредника, Никола Ђурчин, дугогодишњи претседник Српске банке, члан многих наших националних, просветних и хуманих установа и друштава, изразита личност српског Панчева и старе, Милетићеве и Политове Војводине.

Пок. Никола Ђурчин припада последњој генерацији наших старих Војвођана, који још памте Политове изборне победе у Банатској Крајини, у Панчеву и Уздину, када су вођене оне огорчене политичке борбе између Срба, Румуна и Словака, с једне стране, и Мађара, који су хтели пошто-пото да освоје Јужни Банат за себе, с друге стране. Иако се никада није бавио активном политиком, пок. Никола Ђурчин, као одличан претставник српских трговаца и привредника, биран је, у неколико махова, за општинског одборника и био је веран присталица наших народних вођа у Јужном Банату, Светислава Касапиновића, Каменка и Паје Јовановића, Стевана Малешевића и осталих првака Милетићеве и Политове Српске народне слободоумне странке а када се ова распала на два дела, на либералну и радикалну, определио се за либерале, окупљене око „Браника“ и Полита Десанчића.

За време Светског рата, пок. Ђурчин је био гоњен од мађарских власти и вршене су преметачине у његовом дому, зато што се знало да је најмлађи Ђурчинов брат, г. др. Милан Ђурчин, тада професор Универзитета у Београду, истакнути јавни радник, који је са српском војском прешао у Албанију и отишао у Енглеску где је заједно са члановима Југословенског одбора у Лондону, нарочито са Мештровићем и Трумбићем, радио на рушењу Аустро-Угарске монархије и ослобођењу Војводине од мађарских власти.

И као Србин, и као Војвођанин, и као човек реткога поштења, челичнок карактера и истинске племенитости, пок. Никола Ђурчин је уживао неподељене симпатије целога Панчева и читавог Јужног Баната, који га је испратио до вечне куће са дубоком жалошћу и дирљивим говорима, у којима је још једном истакнут његов несебичан патриотизам, његова доброта и човечност, и његова велика љубав према нашој Војводини. *(Дан)*

—o—

Суђење ратару који је напао егзекутора

Петровград, 18 јануара. — Судија појединац Окружног суда у Петровграду осудио је на 200 динара новчане казне Филипа Николина, старог 40 година, ратара из Кларије, који је 26 јуна прошле године напао егзекутора Јована Поповића и четворицу општинских службеника, када су дошли да му заплене неке ствари за неплаћен порез. Николин се бранио да није егзекутора напао, већ је само протестовао што му плене ствари, јер је порез био платио. *(Дан)*

Јавна месарница у Новом Саду

омогућиће сиромашним грађанима снабдевање јевтиним месом

Градско поглаварство предузеће ускоро потребне мере за отварање месарнице

Пре извесног времена, као што је „Дан“ јавио, донесен је правилник о прегледу меса, стоке и животних намирница анималног порекла. Према правилнику, градови где је потрошња меса велика дужни су да отворе јавне месарнице. Град Нови Сад, у смислу правилника такође треба да отвори такву месарницу.

Ова вест је изазвала велико задовољство нарочито у сиромашнијим слојевима грађанства. Јавна месарница омогућиће сиромашнијим грађанима да купују другоразредно месо, које је ипак подесно за потрошњу, по јевтиној цени.

Према нашим информацијама, ова новина симпатично је примљена и у круговима стручњака. Месари налазе да је отварање јавних месарница корисно не само у социјалном погледу, него и у интересу легалног и исправног занатства.

Грађанство, после ступања на снагу овог корисног правилника, са нестрпљењем очекује да Градско поглаварство предузме потребне мере за отварање јавне месарнице у Новом Саду.

Млада служавка, да би себи олакшала живот, одлучила да „постане“ п е в а ч и ц а

Сматрала је да јој недостаје само лепа хаљина и златан сат на руци — а глас да је споредан — па је све ово узела из гардеробе своје господарице

Бити служавка целог свог живота и имати прилике само једанпут недељно бити на корзоу, међу светом, било је за младу служавку Ержебету страшна перспектива будућности.

Ето тако, незадовољна Ержебета дуго је мислила како ће свој живот направити веселијим и интересантнијим. Она је често, разуме се, само недељом, на игранкама, видела своје вршњакиње у лепим хаљинама и „шмуку“, како се забављају са младићима, не журећи се да у седам часова увече буду код својих госпођа, да подложе штедњак и припреме вечеру, да све буде готово кад се милостива госпођа и милостиви господин врате из шетње, биоскопа, чајанки, журева и томе слично. Те њене другарице нису мислиле стално о прљавим судовима и о спремању соба. О свему томе Ержебета је водила и морала да води рачуна у својој тешкој служби. Морала је, јер је требало живети, одевати се и провести век у поштеном животу.

Међутим, као и код многих, јавила се код младе Ержебете неодољива жеља да се све то у њеном животу некако измени. Она је жудела за лакшим и, по њеном мишљењу, лепшим животом, рецимо животом једне певачице. Не знамо да ли је Ержебета знала лепо да пева, можда, и сама није била сасвим уверена у квалитет свога гласа, али је једно само знала: да њене другарице, оне које су лепо одевене и имају „шмук“ рецимо, златан сатић око руке, кажу за себе да су — певачице. Она је видела да се оне лепо забављају, али није знала да ли оне и лепо певају.

Ержебета је јуче у Среском суду све то лепо објаснила судији г. Стевану Анђелковићу. Пошто је то било пред судом, а млада служавка није никада била пред судом, ова исповест је изречена кроз плач.

Узела сам две хаљине од госпође и златан сат... хтела сам да будем певачица, причала је и гушила се у сузама. Нећу то никада више радити! обећавала је Ержебета.

Суд је уважио искрено признање несуђене певачице Ержебете и осудио је на тридесет дана, условно за годину дана. Према томе, Ержебета ће бити на слободи, са још једним горким искуством више и са неизвесном будућношћу, јер, морамо признати, ко ће сада младу Ержебету узети за служавку, када је она била већ и пред судом, и то због госпођиних хаљина и златног сата.

Натечаји за попуњавање упражњених места општинских службеника

Општинска управа у Руменки, Среза новосадског, расписује натечај за попуњавање главног службеничког места општинског подбележника Поред минималних принадлежности и петогодишњих додатака, посебан додатак на плату месечно 1035 динара и 3 хвата огревних дрва годишње. Молбе поднети до 9 фебруара.

Општинска управа у Ади расписује натечај за попуњавање главног службеничког места општинског бележника. Минималне принадлежности 1200 динара месечно, петогодишњи додаци, додатак на плату 1200 динара месечно, стан у натури или станарина од 300 динара месечно. Молбе поднети до 9 фебруара.

Среско начелство у Старом Бечеју расписује натечај за једног димничарског мајстора, и то за други димничарски рејон у Србобрану. Молбе поднети до 9 фобруара.

Окружни уред у Суботици расписује натечај на једно место уговорног лекара оториноларинголога са седиштем у Суботици, са 2 и по сата дневног радног времена у уредској амбуланти, који ће вршити и све оне оперативне захвате који се без повећаног ризика за болеснике могу амбулантно извршити. Сваки одређени сат дневног рада хонорише се са 1150 динара месечно; према томе, укупни хонорар 2875 динара. Молбе поднети до 29 јануара.

Водна задруга Буџак у Дражу (Барања) расписује натечај за место уговорног стројара на задружној пумпи Стан и башта у нарави. Месечна плата до 500 динара. Молбе поднети до 31 јануара.

—o—

Маскенбал А. К. „Војводине“

Петровград, 18 јануара. — Атлетски клуб „Војводина“ у Петровграду приређује 4 фебруара, у свим просторијама хотела „Војводина“, бал под маскама. Почетак у 21 час.

У затвору новосадског Окружног суда освећена је реновирана капела

У затвору Окружног суда у Новом Саду обављена је једна лепа свечаност. Његово Преосвештенство г. др. Иринеј Ћирић, епископ бачки, уз асистенцију свештеника гг. Павла Гавриловића, протојереја, архимандрита Стефана Илкића, Веље Поповића, Г. Угришића и два ђакона осветио је реновирану капелу, којом ће се служити притвореници Окружног суда. Свечаном чину освећења присуствовали су претседник Апелационог суда г. Живота Поповић, претседник Окружног суда г. Светислав Максимовић, надзорни судија г. Милан Микетић, надзорник чувара г. Јовановић као и већи број судија. Свечаној архијерејској литургији присуствовало је педесет притвореника православне вероисповести. На јектенија је одговарао хор богослова из Сремских Карловаца.

После службе Божје говорио је епископ г. др. Иринеј Ћирић, а затим су притвореницима раздељени нафора и мали крстићи, поклон Његовог Преосвештенства епископа г. др. Иринеја Ћирића.

Иконостас су израдили сами затвореници као и осталу дрвенарију, а иконе су поклонили новосадски Руси. У освећеној капели одржаваће се сваке недеље и празником служба Божја. Службу ће обављати свештеник г. Георгије Угришић.

—o—

Папучар умро услед тровања алкохолом

Увече, око 11 часова, у гостиони г. Пере Миодраговића, у Темеринској улици, пио је Бранко Милетићки, папучар, 36 година стар. Он је претходно обишао неколико гостиона и попио велику количину рума. Изненада му је позлило и он се склонио у овој гостиони, где је услед тровања алкохола у највећим мукама издахнуо. Дежурни лекар г. др. Стеван Нинков могао је само да констатује смрт.

Данашњи програми у биоскопима

УРАНИА

Почетак у 5, 7.15 и 9.15 часова

НАЈВЕЋА СЕНЗАЦИЈА ВЕКА ЈЕ МОНУМЕНТАЛНИ ФИЛМ

ФЛАШ ГОРДОН

Бастер Краб — Џан Роџерс

Милионским свотама инсценирано ремек-дело америчке продукције

РЕКС

5, 7 и 9.15 часова

Боби Брен

осмогодишњи Карузо у велефилму

Очева песма

АПОЛО

5-7-9'15 час

приказује с поносом свој а уједно и највећи филм ове сезоне. Највеће ремек-дело филмског платна.

ЦЕО ФИЛМ У ПРИРОДНИМ БОЈАМА

ПУСТОЛОВИНЕ ТОМ САВИЈЕРА

у гл. улогама: *Том Кели и Мај Робсон*

ОДЕОН

5, 7 9.15 час. *Премијера*

најреалистичнијег филма данашњице са социјалном тенденцијом

УЛИЦА БЕЗ РАДОСТИ

У главним улогама: Дита Парло — Алберт Прежан и Инкижинов

Филм о суморном животарењу жртава белог робља обавијен злочином, необичним авантурама и љубављу

РОЈАЛ

(пређе „Луксор")

У 5, 7, 9.15 часова *Премијера*

Мр. Мото-Змај Азије

Мистериозни догађаји у срцу једне азиске џунгле, где се сусрећу жарка страст фанатика и махинације интернационалне шпијунаже.

у гл. улогама: ПЕТАР ЛОРЕ

Додатак два одлична колор-филма

Касациони суд је оснажио пресуду Андрији Феро,

економу из Санада, који је у ракију умешао арсеник, да би отровао своју жену, али је отров испио његов сусед и пријатељ

Поништена је пресуда суботичком поседнику Антуну Рајчићу који је убио месара Палоташа

Кривично веће Касационог суда, под претседништвом г. др. Емилијана Богосављевића, расправљало је јуче по ревизији државног тужиоца по пресуди суботичког Окружног суда у познатој кривичној ствари Антуна Рајчића, поседника из Суботице.

Крвав догађај који се одиграо 28 марта прошле године на суботичком вашаришту још је у живом сећању. Тога дана Антон Рајчић је наишао на свог давнашњег непријатеља Стевана Палоташа, месара. Сусрет двојице ривала завршио се жестоком свађом. Палоташ је неколико пута ударио Рајчића, који је покушао да бежи. Пао је, и када се подигао, извадио је револвер и једним метком убио Палоташа.

На главном претресу, који је одржао Окружни суд у Суботици, Рајчић се бранио да је дело починио у нужној одбрани. Он је у свом исказу тврдио да је покушао бекство, али је пао и, пошто је мислио да му је живот у опасности, у скоро бесвесном стању, извадио је револвер и убио Палоташа.

Саслушани су многобројни сведоци, који су углавном потврдили исказ убице Рајчића, тако да је суд стекао уверење да је посреди нужна одбрана и на основу тога Рајчића ослободио од оптужбе.

Касациони суд је ревизију државног тужиоца уважио, поништио првостепену пресуду и упутио суботички Окружни суд на нов претрес и одлуку.

Случај Андрије Фероа, економа из Санада, у многоме личи на детективски роман. Феро је одговарао због убиства из нехата.

Јован Пап, угледни економ, био је најближи сусед Феров, с којим је одржавао везе доброг суседства и пријатељства. Тридесетог новембра претпрошле године Пап је дошао да Фероу честита имендан. Дочекала га је Ферова жена и таштa, а Феро је био отишао неким послом. Жене су лепо дочекале госта и понудиле га ракијом. Попио је скоро пола литре. Још исте вечери Пап је добио страховите грчеве и после два дана је умро. Пошто је обављена обдукција, утврђено је да је посреди тровање. Сумња је пала на Ферову жену и ташту, те су спроведене у притвор великокикиндског Окружног суда. Жене су тврдиле да никакве везе са тровањем неемају и да не знају како је одшло до тровања.

Цео случај је расветљен на главном претрессу, који је одржало веће Окружног ссуда у Великој Кикинди. Као сведок је саслушан, поред осталих, и Андрија Феро, муж оптужене жене. Он је дао управо сензационални исказ.

Признао је да је са својом женом живео у несеслози. Стално су се свађали и најзад је решио да жену на неки начин уклони са света. У својој баштти употребљавао је арсеник за уутамањивање штеточина. Арсеник је умешао у ракију и тако је добио веомаа јак отров, у количини од пола литре. Флашу са отровом сакрио је и чекао згодну прилику да своју намерру приведе у дело. Био је неодлучаан и никако није могао да се решии да жену понуди отровом.

Ферова жена, не слутећи ништа, када је пронашла флашу са ракијом, понудила јее госта, који је на сласт испио и од јаког отрова умро.

Суд је ослободио жене, а Фероа прогласио кривим и осудио га због убиства из нехата на три године и шест месеци строгог затвора.

Касациони суд је ову пресуду у целости оснажио.

*

У панчевачком риту 6 јуна претпрошле године дошло је до крвавог разрачунавања између радника Јосипа Ласлоа, родом из Бачког Петровог Села, и Илије Балинта, такође радника. Њихов сусрет у Панчевачком риту, где су обојица били запослени, завршио се убиством. Илија, чим је приметио Јосипа, одмах му је пришао и два пута снажно га ошамарио. Настала је огорчена туча. Најзад је Јосип извадио нож и четири пута ударио у прса Илију, који је на месту остао мртав.

Панчевачки Окружни суд осудио је Јосипа Ласлоа на пет година робије и на пет година губитка часних права.

Касациони суд је ову пресуду оснажио.

Циганка уцењивала жену

чија је ћерка прокријумчарила робу из Румуније

Циганка, која је једина о овоме била обавештена, ћутала је, али под условом добре награде

Петровград, 18 јануара. — Судија појединац Окружног суда у Петровграду г. др. Јован Јовановић обавио је суђење Лизи Мержан, 56-огодишњој Циганки из Српске Црње. Циганка је оптужена да је уцењивала Ану Вајсман, имућну госпођу из Немачке Црње. Тражила је од ње новац и претила да ће јој упалити кућу, ако јој новац не да, па је тако временом измамила од Вајсманове 600 динара у готовом новцу и хаљине, чарапе и друге ствари у вредности од 500 динара. Циганка признаје да је добила свега 100 динара, али је то зарадила на поштен начин, а не уцењивањем. Наиме, Циганка каже да је пре кратког времена дошла из Румуније ћерка гђе Вајсман, која је прокријумчарила оданде разну робу. Циганка је за то знала, па јој је гђа Вајсман дала 100 динара и неке ствари да је не пријави. Суд је Циганку нашао кривом и осудио је на 15 дана затвора, 180 180 динара новчане казне и годину дана губитка часних права. *(Дан).*

Суђење по крвавој тучи у Банатском Душановцу

Петровград, 18 јануара. — Пред Окружним судом у Петровграду обављено је суђење по крвавој тучи у Банатском Душановцу. У једној гостионици куглао се сеоски младић из Лукиног Села Андраш Чикош са својим шогором Јаношем Месарошем. Доцније су дошли и млађи Стеван Бардош и Стеван Дуганић. Овај последњи је шогор Месарошев. Дуганић и Месарош су се за време игре посвађали, те је Дуганић бацио свом шогору куглу на главу. Из тога се изродила туча, у којој је Бардош ударио Чикоша флашом по глави, а овај је извадио нож и избо Бардоша.

Суд је Чикоша осудио на 15 дана строгог затвора. *(Дан).*

—o—

Туче пијаних људи у Немачком Елемиру и Идвору

Петровград, 18 јануара. — Браћа Елемир и Јосиф Лоренц из Немачког Елемира, пили су у једној гостионици са Павлом Макра и Стеваном Дукићем. Макра и Лоренци мрзили су се од раније. Кад су се добро напили, почели су се свађати. Настала је туча, у којој су Лоренци ножем изболи Макра и разбили му чашом главу. Пренет је у петровградску болницу.

Сличан случај десио се у Идвору. Ту су у једној гостиони лумповали ратари Мартин Керекеш и Илија Николић са Љубисавом Јовановим, те су се у пићу с њим посвађали и изболи га ножевима. Јованов је превезен у петровградску болницу. *(Дан).*

ПРОДАЈЕ СЕ:

Полован ПАРНИ СТРОЈ система Тандем, фабрикат Ланг, Будимпешта, 200 К. С., 100 обрта у минути, 13 атм. притиска, у добром стању. Строј је преко двоструке трансмисије (уже и кајиш) спојен са трофазним електричним генератором фибрикат АЕГ, 125 KW, 3300 волти, 21.9 амп., фреквенција 50, 600 обрта у минути, снабдевен потребним апаратима за укопчавање као и инструментима за мерење. Агрегат је нарочито подесан за електричне централе, млинове и индустриска предузећа. Агрегат може да се види у погону.

Фабрика Шећера А. Д. „БАЧКА"
Нови Врбас

Три претставке

Удружења банкарских и осигуравајућих предузећа у Новом Саду упућене Министарству трговине и индустрије

Удружење банкарских и осигуравајућих предузећа у Новом Саду упутило је Министарству трговине и индустрије претставку, којом моли да Министарство објави аутентично тумачење о признању ефективних издатака скопчаних са судским радњама до 20 априла 1932. У смислу члана 4 ст. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, прирачунавају се главници дуга и правомоћно досуђени и извршни трошкови настали 20 априла 1932. На основу ове одредбе признаје Привилегована аграрна банка заинтересованим новчаним установама само оне парничне трошкове за које могу новчани заводи доказати да су решења којима су пресуђени добила правну снагу према дужнику. Међутим, новчане установе су предале ПАБ и таква потраживања која су утужена пре 20 априла 1932, али су дужници умрли, па им се тако платежни налог није могао уручити. ПАБ такве парничне трошкове не признаје са мотивацијом да њихова решења нису постала правомоћна. У таквим случајевима новчане установе су имале ефективне издатке. Према становишту Удружења, потребно је да се аутентичним тумачењем објасни да се новчаним заводима имају признати ефективни издаци скопчани са судским радњама, уколико пресуде, решење, односно платежни налози издани до 20 априла 1932 нису могли постати правомоћни због смрти дужника. Другом претставком, Удружење је тражило објашњење чл. 15 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. Према овом члану Уредбе, Привилегована аграрна банка, приликом пријема веровничких исправа, ако утврди да извесна исправа или потраживање има било какав недостатак, овлашћена је да исправу поврати и за њен раније признати износ изврши тој установи смањење потраживања по текућем рачуну. Ту се подразумева исправа која по садржају или форми не одговара материјалноправним прописима. Менични закон, међу битним саставним деловима менице, није прописао да меница мора бити издана на монополском бланкету који одговара својом таксом износу меничне суме. Је дина санкција за нетаксиране или недовољно таксиране менице садржана је у Таксеном закону, а састоји се у казни плаћања двадесетороструког износа целокупне таксе, поред редовне таксе. Иако ово нетаксирање може да има као последицу само плаћање фискалне казне а не и маљивост исправе, Привилегована аграрна банка враћа новчаним установама као маљиве све исправе, а међу њима и менице, које нису довољно таксиране.

Пошто се тиме новчаним заводима проузрокују непотребне тешкоће, Удружење моли да Министарство упути Привилеговану аграрну банку да у сличним случајевима има недовољно таксиране исправе заинтересованих завода пријавити надлежној власти ради таксирања, али да се оне не могу сматрати маљивим.

Трећом претставком Удружење моли исплату II ануитета из Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. Према овој уредби, исплатиће Привилегована аграрна банка новчаним установама призната потраживања по текућем рачуну са предузетих потраживања од земљорадника у року од 14 година у једнаким годишњим оброцима, и то тако да рок првом ануитету доспева 31 децембра 1937. Из ове уредбе према томе, јасно следи да новчане установе имају током 14 година сваког 31 децембра да приме од Привилеговане аграрне банке своје доспеле ануитете. У прошлој години банка је удовољила овој својој обавези на тај начин што је до коначног обрачуна предатих потраживања исплаћивала новчаним установама према износу предатих потраживања апроксималне аконтације за рачун доспелог првог ануитета, с тим да ће се евентуална диференција изравнати по дефинитивном обрачуну. Новчани заводи, а тако исто и улагачи, рачунали су са сигурношћу да ће банка и други ануитет, који је доспео 31 децембра 1938, исплатити на начин који је био примењен код I ануитета, тим пре јер није кривица до новчаних установа и улагача што се дефинитивни обрачун земљорадничких дугова није могао довршити у року од две године.

Међутим, Привилегована аграрна банка је заузела становиште да ће исплату II ануитета извршити новчаним установама тек на износ њиховог признатог потраживања по текућем рачуну из земљорадничких потраживања који је као уредан обрачунат и дефинитивно преузет, постављајући, поред тога, још као услов за исплату да се новчана установа мора претходно сагласити са ПАБ у истављеном обрачуну.

Удружење наводи: да је ПАБ до сада дефинитивно преузела потраживања тек од минималног броја новчаних установа, тако да претежни број новчаних установа, према овом ставу ПАБ, уопште неће примити исплату 31 децембра 1938 доспелог II ануитета. Исплата, поред тога, није везана ни условљена за изјаву заинтересованих новчаних установа да се са своје стране морају сагласити са примљеним обрачуном. Пошто је Удружење навело и друге разлоге за оправдање свога становишта, умолило је Министарство да се новчаним установама до коначног обрачуна предатих потраживања од земљорадника исплати 31 децембра 1938 доспели II ануитет у апросимативном износу према предатим потраживањима. Надаље да се новчаним установама исплате о доспетку ануитети иза признатог потраживања по текућем рачуну код ПАБ без обавезе давања сагласности са примљеним обрачуном.

—о—

Лицитације и набавке

Технички одељак у Петроврграду одржаће 21 јануара, у 11 часова пре подне, у својим просторијама, другу писмену лицитацију за набавку туцаника за ваљање бановинског пута Башаид — Велика Кикинда. Предрачунска сума је 188.768 динара.

Управа Бановинске болнице за душевне болести у Јаши Томићу одржаће 14 фебруара, у 11 часова пре подне, прву јавну усмену лицитацију за испоруку пијачне робе и осталих животних намирница и потрошног материјала за потребу и исхрану болесника и особља болнице. У случају да ова лицитација не успе ,одржаће се друга 6 марта.

Општинска управа у Катарини расписује офертални лицитацију за набавку канцеларског материјала. Затворене понуде послати до 15 фебруара.

»ДАН«
ШТАМПАРИЈА
НОВИ САД
Кр. Александра 7.
Телефон бр. 21-06.

Израђује тисканице за државне, приватне установе, индустријска, трговачка, занатска предузећа, новине, часописе, као и литерарна дела, солидно и јевтино
Тачна и брза послуга

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

БУЊЕВАЧКИ КАЛЕНДАР ЗА 1939 ГОДИНУ

Издала Прва буњевачка читаоница у Суботици; уредио др. Иван Пољаковић; цена 7 динара.

Овај календар прави је буњевачки алманах и служи на част и издавачу и уреднику. Може се упоредити са Годишњаком Матице српске, док га је уређивао Тихомир Остојић.

У календару је изванредно лепо приказан родослов Краљевске породице са сликом младог Краља Петра Другог. Календарски део је врло добро уређен. Забавни део добио је промишљену редакцију. Прво се региструју важне политичке промене у Дунавској бановини и њеним буњевачким крајевима. У забавном делу има пет родољубивих песама, једна поучна, једна ловачка и три народне приповетке, а све из буњевачког живота. Има три поучна чланка из занатства и пољопривреде.

Значајни су чланци „Прва буњевачка читаоница у II кругу“ и „Годишњица и догађаји“ од уредника, те „Стара буњевачка фамилија у Сомбору“ од др. Мартина Матића. Са особитом топлином написан је чланак „Годишњица и догађаји“ и има праву књижевну вредност као есеј, који се могао посебно обрадити и проширити.

У домовини били смо распоређени од северозапада на југоисток, прво као Словенци, па Хрвати, те Буњевци од Котора све до Суботице, после Срби, затим Тотови и, најпосле, Бугари. Шопови су сасвим нестали у борбама Срба и Бугара. Буњевци, и католици и муслимани, а сви икавци, примили су скоро сви хрватско име, иако нису задовољили своју буњевштину, а држе се чврсто још само наши Буњевци у Барањи и Бачкој, уколико их није збунила најновија хрватска пропаганда. Не само да не би требало да Буњеваца нестане, већ би било корисно за наше југословенско смирење да се Буњевци и прошире. Врло уместан је био предлог народног повереника пок. др. Јована Петровића на првим седницама Народне управе за Војводину да би требало београдску арцибискупију предати Буњевцима. Он је рано умро. Као што знамо, први београдски арцибискуп био је Хрват а други је Словенац. Данас, изгледа, на то нико од позваних не мисли. У чланку „Буњевачко вировање“ изражава се жеља наших Буњеваца да се одрже. У томе Срби треба да их помогну.

Препоручујемо да што више штокаваца библиофила набави и прочита овај календар а молимо и издавача и уредника да на овој стази истрајају и окупе око себе што више перувичних Буњеваца.

Инж. Миливој Матић

Моле се ц. претплатници „ДАНА“ који нису извршили дужну претплату, да то изволе што пре учинити путем послатих чековних уплатница.

Уплатницу треба читко испунити на бр. 58.460 нашег чековног рачуна са назнаком да ли је нова или стара претплата.

Уколико је који од цењ. претплатника изгубио уплатницу, може је добити код саме поште уз цену од 2 пар.

ФЕЉТОН »ДАНА«

НЕЧИСТА СИЛА

Пантелејмон Романов

Ево већ осми дан како се кроз цело село разлеже изјутра и у подне женска галама. Неко је наредио да кравар не гони краве на оближњу утрину, него у далеку шуму. Због тога су жене морале у подне ићи три километра по врућини са ведрицама да музу краве.

Нико није знао да каже одакле је потекла та наредба.

— Луда глава, не даје нам мира, викале су све жене: — ево већ читаву недељу идемо на крај атара, измучиле смо се као пси.

— Али, ко ли је то само измислио?

— Бес би га знао. Не зна ни кравар. Каже: лануо је неко. Али ко — то не зна ни он.

И свако јутро, кад би требало истеривати стоку, са свих страна би се чуло:

— Ноге му се осушиле... ђаво му главу изео, проклетиња!

— Ама коме то... кога кунеш?

— Ђаво га знао.

— Нећемо терати краве, па готов посао! — говориле су жене, идући за кравама и шибајући их гранчицама по прљавим боковима. — Сачувај нас боже, такве памети! Нити се зна ко је наредио, ни због чега, а сви само гоне...

— Добро, а зашто ти гониш твоју?

— Шта могу ја сама...

Деветог дана качар, који је цело време ћутао, одједаред искочи из куће па подвикну на жену:

— Остави ту краветину код куће!!! Ја ћу тог магарца научити памети. Ко је то измислио!?

— Ко га зна — одазва му се комшија, који је седео на складу испред своје куће: — биће дунђерин Сејмон, његова крава и онако није млечна, па му је свеједно. А баш је ономад ишао са претседником.

— Где је Сејмон?.. Сад ћу му ја показати.

И качар, онако у кецељи и без капе, отрча код дунђерина. Овај је био код амбара и тесао неку греду по обележеној црти.

— Јели ти? Шта се правиш паметнији него што си? — викну качар.

Дрводеља заби брзду у греду, седе на њу у опкорак, обриса нос прстима, па тек онда диже главу.

— Шта ти је? Да те није нешто ујело?

— Ништа ме није ујело, него ти само којекакве глупости удешаваш.

— Шта ја удешавам?

— Шта. Ти мислиш да ја не знам да твоја крава није млечна!

— Није, па шта онда?

— А јеси ли ишао ономад заједно с претседником?

— Ишао сам. Па даље?

— И говорио си с њим?

— Јесам.

— Па шта се онда измотаваш?

— Ама јеси ли ти шашав?

— Па значи да ниси ти наредио да се краве гоне у шуму?

— Наравно да нисам. Шта сам ја — крављи командир, штали?

— Па каква је то онда нечиста сила удесила? — запита качар у недоумици.

— Ђаво га знао, сигурно ћурчија. Он се ономад нешто дерао на жену, кад је ишла да музе краве.

— Зашто ми одмах ниси казао. Као да ти је врана мозак попила! — викао је качар још издалека, угледавши ћурчију, који је седео на прагу и растезао неке комадиће коже.

Ћурчија прекиде за часак посао па се осврте.

— Шта се дереш?

— Јеси л' ти ономад викао на своју жену?

— То се тебе не тиче. Ја се можда, дерем на њу од јутра до мрака. А ако хоћу, могу и да је истучем... нећу ваљда тебе да питам.

— Ама шта си ти — иследник?

— Нисам иследник, него се због тебе читав лом по селу направи.

— Раније смо их и тукли, па ником ништа, а гле сад: викнуо сам на жену, шаљу ми иследника, лом се прави

Још мало, па ћеш доћи да ме учиш како треба да спавам са њом. Уосталом, шта хоћеш ти од мене?

— Хоћу да ти кажем да си највећа будала кад си могао да наредиш да краве гоне на десет километара у шуму. Жене нам све ноге поломише, ходајући тамо-амо.

— Ама, шта сам ја ту учинио?

— Како, шта си ти?

— Па тако, лепо, ја сам сав промукао, вичући да их не гоне тамо.

— Па ко се то, онда, досетио?

— Ђаво би га знао. Можда они тамо, из доње мале.

Качар пође у доњи крај села и кроз кратко време се чуо његов претећи глас:

— Направили сте стотину тих ђаволљих совјета, па нам тако и иде — све наопако.

Затим се врати, намрштен и незадовољан, а кад га ћурчија запита ко је наредио, он само одмахну руком:

— Нико не зна. Сви се отресају. Нечиста сила тера шегу.

— Ама какво је ово чудо, — говорили су сељаци међу собом, не разумевајући ништа.

— Значи, лануо неко псето. Некрштено, а пастир послушао, па ето ти.

Сутра изјутра, жене су опет изгониле краве а кравар их скупљао на искрајку села, према шуми. Пролазећи поред качара, који је стојао на трему своје куће, жене су га питале:

— Чича Прокофије, куда ћемо с кравама?

— Откуд ја знам.

— Ух, проклетиње, опет их тамо гоне, — викала је једна жена.

— Чича Прокофије, куда да терам краве? — упита кравар, пролазећи трком поред качара. — Хоћу ли у шуму, или на утрину?

— Море, терај у шуму, бестрага вам глава свима, — рече качар, — кад је већ неки коњ тако измислио.

— Наређено ми је опет да терам у шуму, — рече кравар, прилазећи групи жена.

— Шта смо ми Богу скривиле, да нам шаље овакву египатску казну? И само да нам је знати ко ли је то казао, казан му на главу, мучитељу нашем Ироду...

„ФЛОРОДОР“

модерно сретство за неговање лица. У клања боре, лишајеве, освежава лице. Главно стовариште „Вегетабилиа“, Нови Сад. Може се добити у свима стручним радњама. (2617)

СПОРТ

У чарк реда...

Спортске вести са свих страна

Едуард Тенее је победио у боксу Христифоридиса за првенство Европе у средњој категорији. Борба је одржана у Паризу преед 35.000 гледалаца. Тако је Тене постао нови прак средње категорије у Европи.

Претседник Загребачког ногометног потсавеза г. др. Краљевић, у изјави коју је дао загребачким спортским новинарима, поддвукао је важност аутономије футбалских судија. Према томе, изгледа дда ће се загребачки клубови борити на скупштини ЈНС-а за повратак аутономије футбалских судија при ЈНС-у..

На последњој скупштини ЈЛАС решено је да се измени систем одржавања момчадског и појединачног првенства државе у лаккој атлетици. Специални одбор израђујеће, у смислу овог решења, нове пропозиције државног првенства.

Ове године наши пливачи ће имати, поред јуниорског првенства у пливању, још појединаччно првенство, лигашко првенство и првенство по областима. Према томе, наши пливачи ће ове године имати лепо програм пливачких приредаба.

Мали огласи

ПОЗИВ

Позивам моју жену СОФИЈУ ШИБАЛИЋ из Новог Сада, да ми се у року од 14 дана врати на продужење брачног живота, у противном случају покренућу бракоразводну парницу.

Нови Сад, 17 јануара 1939 год.

(223) **ЈОВАН ШИБАЛИЋ**

КУЋУ ЗА РЕНТУ

Купио бих у Новом Саду, нову, евентуално са локалима. Понуде слати администрацији „Дан“ под „КУЋА ЗА РЕНТУ.“ (218)

ТРАЖИМО АГЕНТЕ

са писменом гаранцијом за продају наших машина. Писмене понуде Сингер, шиваће машине, Нови Сад. (219-

ГАРСОНИЈЕРА

са претсобљем и купатилом за издавање одмах. Генерала Васића 11. (220)

СТАН ОД 4 СОБЕ

са осталим нужпросторијама, са етажним грејањем, издаје се од 1 фебруара. Упитати домара палате осигуравајуће задруге „Кроација“, Булевар Краљице Марије. (139)

ЛОКАЛ

се издаје за одмах уз повољне услове. Упитати код домара осигуравајуће задруге „Кроација“, Булевар Краљице Марије. (140)

ЗЕМЉИШНОКЊИЖНИ СУД У АЛИБУНАРУ

Број: Дн. 2838/1938.

ЗАКЉУЧАК:

У извршној ствари против Дрндарски Илије из Добрице, Земљишнокњижни суд дозвољава дражбу на некретнине у Добрици и које су уписане у улошку број 141 и 1335.

Дражбено рочиште биће 24 јануара 1939 год. пре подне у 9 сати у Добрици код општинске куће.

Дражбени услови могу се погледати код извршног земљишнокњижног суда, соба број: 11.

У Алибунару, 12 новембра 1938 год.

Ф. Ђосић, с. р., судија.

ПОЗИВ

на редовну главну скупштину Маутнер Едмунд југословенско а. д. за производњу и трговину семења у Новом Саду, која ће се одржати 12 фебруара 1939 г. у 11 часова пре подне у Грчкошколској улици бр. 12 (адвокатска канцеларија др. Моч Александра)

Дневни ред:

1. Извештај Управног одбора о пословној години 1937/38;
2. Поднашање закључних рачуна;
3. Извештај Надзорног одбора;
4. Донашање решења о резултату биланце;
5. Донашање решења о извештајима Управног и Надзорног одбора и давање разрешнице Управном и Надзорном одбору;
6. Предлог Управног одбора о ликвидацији друштва;
7. Избор ликвидатора и Надзорног одбора;
8. Евентуални предлози.

Друштвене деонице се имају 8 дана пре главне скупштине положити на друштвеној благајни.

У Новом Саду, 16 јануара 1939 г.

МАУТНЕР ЕДМУНД ЈУГОСЛОВЕНСКО А. Д.

за производњу и трговину семења

НОВИ САД.

ОБЈАВА О ЈАВНОЈ ДРАЖБИ

Потписани судски извршитељ на основу §-а 225 зак. о извршењу и обезбеђењу из 1930 год. објављује, да ће се услед решења Среског суда у Б. Тополи донешеног под бројем И. 309/37 у корист тражиоца извршења Тт. Југ. „Шел“ д. д. Загреб (кога заступа др. Роданић Рудолф и др. адв., Загреб) против извршеника из Бачке-Тополе на наплату 1.142 динара, главнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне ствари, пописане у записнику о пленидби од 13 јануара 1932 год. под бр. Гн. 3567/931 и процењене на дин. 8000 и то: 1 аутобус марке „Форд“ број 1631 и 1 аутобус марке „Рено“ бр. 3471.

Јавна ће се дражба одржати на дан 23 јануара 1939 у 15 часа после подне у Бачкој Тополи у дворишту и гаражи извршениковом.

Извршн. бр. 7/39. Бачка Тополе, 9 јануара 1939 год.

Ст. Ерцеговац
судски извршитељ.

Извршн. Бр. 335/938.

Проглас за дражбу телесних покретних ствари (§-а 225 Ип.)

Тражилац извршења Сабо Јован и др. из Перлеза.

Извршеник: уд. Шварц Магдалена из Перлеза.

Пословни Бр. И. 423/938.

ДРАЖБЕНИ ПРОГЛАС

Дана 26 јануара 1939 године по подне у 15 часова на лицу места у Перлезу у кући бр. 244 (радњи извршеника) продаваће се јавном дражбом ове ствари: 1 стелажа, 1 тезга, 1 стелажа, 1тезга, 1 стелажа, 2 стелаже, 1 тезга, рафови за кратку робу и свеће, 1 каса, 1 муљало и 1 прео за грожђе и процењени на 12.000 динара.

Заплењене покретнине могу се разгледати у поменутој кући.

Заплењене покретнине не могу се продати испод 1/3 процењене вредности.

Руководитељ је дужан извод из проглаcа дражбе огласити у дневном листу „Дан“ тако да између огласа и дражбе претекне најмање 3 дана.

У Перлезу, дана 15 јануара 1939 год.

Пашић Кузман
судски извршитељ.

КРОЗ НОВИ САД

Библиотека Матице српске отворена од 8—12 и 15—17 часова. Музеј Матице српске отворен од 11—12 часова.

КУДА ЋЕМО ВЕЧЕРАС?

Ресторан хотела „Краљица Марија“: свако вече концерт одличног салонског таз-оркестра. — Дансинг.

*

ДЕЖУРНЕ АПОТЕКЕ

Од 14 до 20 јануара

Апотека Аларгић Мр. Светозара, Трг Косте Трифковића бр. 6. Телефон бр. 21-81.

Апотека Дивилд Мр. Јоце, Булевар Краљице Марије 7. Телефон бр. 32-00.

*

БУКОВИЧКА МИНЕРАЛНА ВОДА

„Кнез Милош“ Ш. Д. Б. НОВИ САД, Трифковићев трг 3/I. Телефон 20-20 и 32-42. — Код филијала: СОМБОР Телефон 69. — СМЕДЕРЕВО: Телефон 47. КРАГУЈЕВАЦ: Телефон 88 и ПЕТРОВГРАД: Телефон 169.

*

РОЂЕНИ, ВЕНЧАНИ И УМРЛИ

Рођени су: Лајош, син Лајоша Буборна, бравара и Като Халас. Женско дете Војислава Матића, новинара и Ђурковић Видосаве. Марија, кћи Мате Раваса, бравара и Јулке Груић. Јован, син Јована Бекера, ткача и Марије Пејић.

Венчања није било.

Умрли су: Бранко Миленицки, папучар, стар 38 год. Стеван Шевић, прив. чиновник, стар 54 год. Јован Вукелић, прив. чиновник, стар 29 год. Маргарета Пинтерић рођ. Клобучар, домаћица, стара 50 година. Бранко Зековић, стар 13 год.

—o—

НОВОСАДСКА БЕРЗА

Нови Сад, 18 јан. 1939.

У берзанском промету закључено је данас::

ПШЕНИЦА: Бачка 153—155, банатска 152—155, сремска 153—155, славонска 153—155.

РАЖ: бачка 142.50—145.

ЈЕЧАМ: бачки и сремски 149—151.

ЗОБ: бачка и сремска 162—165.

КУКУРУЗ: нови паритет Инђија Вршац 101—102, сушени паритет Инђија Вршац 113—114.

БРАШНО: 0гг и 0г бачко и банатско 245—255, број 2 225—235, број 5 205—215, број 6 185—195, број 7 155—165, број 7 и по 120—125, 112.50—115; 0гг и 0г сремско и славонско 240—250, број 2 220—230, број 5 200—210, број 6 190—200, број 7 150—160, број 7 и по 120—125, број 8 112.50—115.

МЕКИЊЕ: бачке и сремске 95-104

МАСТ: у кантама по 25 кг брутто за нето 1425—1450.

ТЕНДЕНЦИЈА: пшеница неодређена иначе стална.

ПРОМЕТ: средњи.

Редовно купање у Новосадској минералној јодној води значи: здравље

ВЕРИДБА

Милица М. Смиљанић, ћерка г. Миливоја Смиљанића, архитекте, претседника Савеза инжињерских комора, заменика старешине Савеза Сокола, и г. Велимир Д. Милутиновић, секретар Претседника Народне скупштине, син г. Душана Милутиновића, инспектора Министарства просвете, верени су.

ПОЗОРИШТЕ

Велико интересовање за гостовање Београдске опере

Гђа Катица Јовановић наступиће у улози Лучијете у опери »Четири грубијана«

Као што смо јавили, Београдска опера приредиће низ гостовања у Новом Саду. У петак, 20 овог месеца, ансамбл Београдске опере приказаће се нашој публици са популарном комичном опером „Четири грубијана“ од Волф-Ферарија. Ова опера композитора Ферарија, чији је отац Немац а мајка Италијанка, приказана је први пут 1905 године у Берлину. Тада је доживела потпуни фијаско. Међутим, прошле године она је обновљена и за врло кратко време приказана скоро на свима оперским сценама у Европи. Дивном музиком, лаким мелодијама, она је освојила све који су је слушали. Карактеристично је за ову оперу што је без хора.

У новосадској премијери „Четири грубијана“ узеће учешћа скоро сви прваци престоничке Опере. Гђе Ката Јовановић, наша Новосађанка, Мезетова, Пинтеровићка, Злата Ђунђенац и гг. Пихлер, Цвејић, Јовановић, Туцаковић извешће главне улоге.

Наша публика са нарочитим интересовањем очекује наступ гђе Катице Јовановић, коју познаје [illegible] гимназиских клупа ,када је на светосл[illegible] ма освајала својим милозвучним гласом све који су је слушали. У последње време гђа Катица Јовановић, саве сним и напорним радом, остварила је огромни напредак, тако да је она данас несумњиво, једна од наших најбољих оперских снага. На свом недавном гостовању у Букурешту, она је постигла сјајан успех. Целокупна букурештанска штампа одала јој је том приликом заслужено признање. У „Бохемима“ гђа Јовановић је пред букурештанском публиком, у улози Мими, освојила сим патије не само за себе, него и нашу музичку уметност. Ту улогу она је певала на италијанском језику. Праву буру од одушевљења код посетилаца букурештанске Опере изазвала је интер

Првакиња Београдске опере гђа Катица Јовановић

претирањем насловне улоге у „Мадам Бетерфлај“, коју је певала на нашем језику. Најпознатији оперски критичари из Букурешта имали су задовољство да гђи Јовановић одаду најласкавија признања за њене уметничке способности.

У опери „Четири грубијана“ гђа Јовановић ће наступити у улози Лучијете.

За претстојеће гостовање београдске Опере влада у Новом Саду највеће интересовање. Још само мали број преосталих улазница може се добити у књижари „Славија“. Почетак опере, која ће се извести у великој дворани Спомен-дома, је у 8 часова.

»Браћа Карамазови«

Епохално дело Фјодора Достојевског, у драматизацији Тита Штроција, привукло је синоћ велики број гледалаца, који су испунили кућу до последњег места.

Пре него што пређемо на приказ премијере, напоменућемо да драматизација г. Тита Штроција има много недостатака, које није могла ни режија да исправи, већ се поводила за њима, што је неоспорно штетно утицало на ток игре. Истина, ови недостаци су уследили због обимности материјала у „Браћа Карамазови“, као и због саме „достојевштине“, која кроз целу радњу провлачи своју нит.

Фјодор Достојевски у „Карамазовима“ открива велику руску душу са свима њеним атрибутима. Његови типови узети су не само из једне средине, већ, шта више, из једне породице, па, ипак, показују сву беду и супротност своје душе. Оригинално обележје руске средине која срља у пропаст. Али, његови типови нису потпуно формирани, то јест нису окорели у својим манама, већ се у току радње стварају, лутају, колебају и, најзад, пропадају. Достојевски се спушта у дно душе својих типова, разголићава је, потреса, а његови типови се ломе и клону.

Г. Љубиша Филиповић, као Фјодор Павловић Карамазов, дао је верну слику разузданог похотљивог старца, који не верује у Бога и бесмртност душе. Он се цинички смеје кад Аљоша тврди да има Бога исто онако као кад Иван тврди да нема Бога.

Г. Танхофер, као Иван Карамазов, био је доследан, природан и оригиналан.

Г. Душановић, као Ракитин, унео је мало живости у радњу својом оригиналном интерпретацијом. Потпуно је задовољно.

Г. Горчило Николић, као слуга Смерђаков, био је јунак вечери. Оставио је дубок утисак својом потресном игром. Напетост гледалаца држао је до последњег момента у својим рукама. Био је најбољи.

Г-ђа Ирена Јовановић, као Грушењка, усиљено је дала ону дозу сарказма, док се касније поправила.

Г. Ајваз, као Мића, трудио се да буде доследан, али после веселих рола које он иначе игра, није се потпуно снашао. Њему је ова улога погрешно додељена. Ову улогу је требао добити Миљуш.

Г. Б. Петричић, Јовановић, Пашалић и повремено г-ца Мондекар били су добри. Остали, међу којима се истакао својим држањем г. Реља Ђурић, били су такође добри. Запажен је један новајлија г. Ковачевић, који улива много поверења, јер се није збунио у првом наступу.

Д. М.

—o—

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

На Св. Јована, 20 јануара, појаће хорови при св. Литургији по овом распореду: у Саборној цркви Средњошколска омладина „Стеван Иванчевић“; у Алмашкој цркви школа „Змај Јове Јовановића“, облачење и апостол школа „Доситеја Обрадовића“; у Успенској цркви Друга мушка реална гимназија; у Николајевској цркви Огледна школа.

Годишњу скупштину држи Соколско друштво у Петроварадину у недељу, 29 јануара, у 15 часова, у Соколском дому.

Ауто-клуб, као што смо јуче јавили осветио је своје нове просторије. Овај нови отмени новосадски клуб почиње редовно да функционише у понедељак, 23 о. м., од којег дана стоји на расположењу члановима и њиховим гостима. Клупске просторије су отворене сваког дана од подне па до увече.

ЗАПАМТИТЕ

Модерно **Јевтино**

„РОЈАЛ“

Студио за модерну фотографију

Трг Ослобођења 2

Умрла је у Државној болници Маргарета Пинтерић, домаћица из Новог Сада, стара 50 година. Несрећна старица је умрла од тешких повреда које је задобила падом на поледици, пре три дана. Старица је 14 о. м., око 11 часова, носила са бунара канту са водом. Том приликом је оклизнула на поледици и задобила тешке унутрашње повреде. Одмах је пренета у болницу, где је од последица повреда умрла.

После неуспелог побачаја умрла је у Државној болници Естер Вулук, жена од 28 година. Над лешом несрећне жене извршиће се обдукција, а власти ће повести истрагу.

Др. О. Кордић, лекар Државне болнице преселио се. Прима од 1—4 у Милетићева 13.

Брижне мајке

своју децу уредно мажу са

Lalicin baby kremom

Из Поповићеве Краљевске дворске апотеке у Новом Саду

ДРОГЕРИЈА К. ЖИВОЈНОВИЋ У НОВОМ САДУ

продаје фото-апарате и фотографски материјал по творничним ценама.

Др. Божидар Никетић, бивши шеф одељења болнице за живчане и душевне болести у Врапчу код Загреба, премештен за примаријуса и шефа отсека болнице у Новом Саду. Ординира од 11—12 и од 2—4, Булевар Краљице Марије 16/II.

Власник за ДАН к. д.: ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ, главни уредник, Стевана Брановачког 11. — Ротациона штампарија ДАН, штампарско-издавачко предузеће Краља Александра. 7